

ادبیا انقلاب اسلا

درس دهم: دریا دلان صف شکن

کارگاه متن پژوهی

گنج حکمت: یک گام، فراتر

درس یازدهم: خاک آزادگان

کارگاه متن پژوهی

روان خوانی: شیرزنان ایران

سپیده کاشانی

درس یازدهم

خاک آزادگان

مبارزان، جوانان

ویژگی سبکی استعاره
استعاره
وطن، کشور
واج آرایبی و تکرار شیوه بلاغی
بجو شد گل اندر گل از گلشن من

تناسب
کنایه: از کشتن

استفهام انکاری

تناقض و تلمیح
شیوه بلاغی

دشمن
جدا سازی ای خصم، سر از تن من
تو عشق میان من و میهن من ؟
تجلی هستی است جان کندن من

کنایه: از ناپود شدن

اسب سرکش
پنج جمله
بنازد به نیرنگ تو، تو سن من

استعاره از: وجود شاعر
اتحاد و یکدلی مردم
در برابر دشمن

صبوری و بردباری
استعاره از: آغوش و وجود
همه خوشتر شدم شد خرمن من

کنایه: کشتن

تشبیهِ و تناسب
گل صبر می پرورد دامن من
زنی گر به تیغ ستم گردن من

سپیده کاشانی (سرور اعظم باکوچی)

شاعر و ترانه سرا

مجاز
کنایه: کشتن سرزمین، وطن، کشور
منادا
دفاع از وطن
بامردن من راهم ادامه دارد
به خون، گر کشتی خاک من، دشمن من

من: مضاف الیه
موقوف المعانی
میهن دوستی
تمم گر بوزی، به تیرم بدوزی
مجاز: وجود

کجا می توانی ز قلم زبانی
اسنادی عقیده، آرزو
ایرانی ام آرمانم شهادت

شخصی
پنذار این شعله، افسرده گردد

استعاره: عشق به وطن
حذف فعل: قرینه معنوی
پیوند هم پایه ساز
واج آرایبی و تشبیه
شبهه بلاغی
نه تسلیم و سازش، نه تکریم و خواهش

کنون رود خلق است، دریای جوشان

من آزاده از خاک آزادگانم اسنادی
جز از جام توحید هرگز نوشم

حرف اضافه
کاسه، ساغر
یکتا پرستی و توحید
دست از یکتا پرستی بر نخواهم داشت

کنایه از: ایرانیان

دربا
نماد اتحاد

تلمیح بیت چهارم: « ولا تحسبنّ الذّین قتلوا فی سبیل اللّهِ امواتاً بل احياء عند ربّهم یرزقون »

رود
نماد پراکندگی

کارگاه متن پژوهی

قلمرو زبانی

۱ برای واژه «افسرده» دو معادل معنایی بنویسید. **منجمد / پژمرده**

۲ بیت زیر را بر اساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی مرتب کنید؛ سپس اجزای هر جمله بیت را در جدول قرار دهید.

من ایرانیم آرمانم شهادت تجلی هستی است جان کندن من

نهاد	گزاره
من	ایرانیم (ایرانی هستم)
آرمانم	شهادت (است)
جان کندن من	تجلی هستی است

قالب هردو شعر غزل است

قلمرو ادبی

درون مایه و محتوای غزل مهرو ماه عاشقانه و عارفانه است اما خاک آزادگان حماسی - میهنی است و تصویر وطن پرستی و ایثار مردم در برابر بیگانگان است
این سروده را از نظر قالب و مضمون با شعر «مهر و وفا» مقایسه کنید.

۱ در شعر که خواندید، واژه‌های «خاک» و «شعله» در کدام مفهوم مجازی به کار رفته‌اند؟
مجاز از: سرزمین ، کشور ، وطن ← مجاز از: عشق به وطن

۲ در سال‌های پیش با اجزای جمله (نهاد، مفعول، متمم، مسند و فعل) و جایگاه هر یک از آنها در جمله آشنا شدیم. گاهی اجزای کلام، برای تأثیر بیشتر سخن در زبان ادبی، بنا بر تشخیص شاعر یا نویسنده جابه‌جا می‌شود؛ مانند مصراع «گل صبر، می‌پرورد دامن من»، که مفعول و فعل بر نهاد، مقدم شده است تا شیوایی و رسایی کلام بیشتر شود؛ به این گونه بیان، «شیوه بلاغی» می‌گویند.

شیوه عادی

شیوه بلاغی

گروه های سازنده جمله به دو شیوه در کنار هم قرار می گیرند

شیوه عادی: آمدن نقش ها و اجزای جمله « نهاد - مفعول - متمم - مسند - فعل » در جای اصلی خود

مثال: نهاد + فعل: خورشید شکفت
نهاد محذوف + متمم + فعل: به کتابخانه رفتیم
قید + نهاد + فعل: دیشب خطوط دفاعی دشمن فرو ریخت

شیوه بلاغی: مقدم شدن و جابه جایی نقش ها و اجزای جمله « مسند - متمم - مفعول - نهاد - فعل » بر یکدیگر

مثال: مقدم دانستن مسند و فعل بر نهاد: تجلی هستی است جان کندن من
مقدم دانستن فعل بر نهاد: رسید مزده که آمد بهار

این شیوه در مقابل شیوه عادی قرار می گیرد. در شیوه عادی، اصل بر این است که نهاد همه جمله ها در ابتدا و فعل در پایان قرار گیرد و سایر اجزای جمله، مانند متمم، مفعول و مسند در جایگاه معمول خود طبق زبان معیار واقع شوند. ■ نمونه ای از کاربرد شیوه بلاغی را در متن درس بیابید و آن را توضیح دهید.

قلمرو فکری

- ۱ در کدام بیت، بر مفهوم «یگانه پرستی» تأکید شده است؟ **بیت 9**
زنی گر به تیغ ستم گردن من
- ۲ مضمون بیت های دوم و سوم را با سروده زیر مقایسه کنید.
تا زَبَرِ خاکی ای درخت تنومند مگسل از این آب و خاک ریشه پیوند
مفهوم مشترک ابیات: عشق به وطن و میهن پرستی را توصیه می کند
و اینکه نباید دلبستگی به وطن را از دست بدهیم
ادیب الممالک فراهانی
- ۳ در کدام بیت، به مفهوم آیه شریفه «وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا بَلْ أحياءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ» (سوره آل عمران، آیه ۱۶۹) اشاره شده است؟ **بیت 4**
من ایرانی ام آرمانم شهادت تجلی هستی است جان کندن من
- ۴

